

REGIONAL SCIENCE ASSOCIATION
TWENTY-NINTH EUROPEAN CONGRESS
CAMBRIDGE, U.K. 29 AUGUST, 1 SEPTEMBER 1989

INTRA AND INTERREGIONAL MIGRATION PATTERNS AND ITS CORRELATES
IN TURKEY

Dr. Şinasi AYDEMİR

Black Sea Technical University , Trabzon/Turkey

The migration pattern in Turkey has been interest for many researchers and institutions (Shorter.F, 1971., Şanlı.I, 1973., Tekili.I, 1978). The growth of population, development of economy and the changing social structure of the country have effects on the migration patterns.

1980 migratin figures of the State Statistical Department gives some clues for the migration process.

Potential migration receiving areas has shifted from west of the country to mid-west then spread in to the country such as inner Anatolian and Souht-East Anatolian regions.

Fith the growing **diseconomies** in the major cities and the immense investment projects like GAP (South East Anatolia Irrigation and Power Production Projects) and the forseen likely concequences of these also resulted in changes in settlement patterns in GAP region.

In this paper, it is attempted to investigate the migration ~~pat-~~terns ~~on the intra and~~ interregional bases between 1975-1980. The migrations will be exhibited interms of in/out migratiör pools, and the origins-destinations (province, city, country, village). Also, the ratios of male-female migrants to total migration figures has been shown.

On the other hands, the correlates of migration process will be examined and the findings of this investigation will be compared with the previous studies to portray the changes in time.

KTÜ Mimarlık Bölümü, Şehircilik Anabilim Dalı Dersleri ve Mimarlık Ders Programı Konulu Seminer:
10.5.1989 Mimarlık Bölümü Seminer Salonu.

Mimarlık Programı içinde ki ağırlığı (oranı) 1967 lerden bugüne sürekli değişen Şehircilik Derslerinin içerikleri de zaman zaman değişmiştir.

Genel olarak bakıldığında, Şehircilik Anabilim Dalı tarafından verilen derslerle varılmak istenen amaç Mimarlık öğrencilerine Kent planlamasının genel ilkelerini, planlama sürecini, planlamanın temel kurallarını öğretmek, tasarlanmış yeni çevreler-yeni yerleşmeler- ve eski kent dokularının korunması, yenilenmesi, iyileştirilmesi yöntemlerini göstermek, fiziksel planlamanın uygulaması niteliğindeki imar planları yapım ve uygulama sı ile ilgili standartlar, yasal sınırlamalar ve düzenlemeler konularında öğrenciyi bilgilendirmektir.

Bilindiği gibi Şehir Planlaması uzun yıllar ve günümüzde de çoğunlukla eğitimleri mimarlık olan kişilerce yürütülmektedir. 1956 larda kurulan ODTÜ Şehircilik Bölümünün verdiği mezunlar bu alandaki boşluğu doldurmaya yetmemiş, daha sonraları çeşikli üniversitelerde ~~başlangıçta~~ mimarlık eğitiminden bağımsız Şehircilik eğitimine başlanmıştır.

Halen ODTÜ, İKÜ, MSÜ, 9EYLÜL, YILDIZ, GAZİ Üniversitelerinde Şehircilik Bölümlerinde Şehircilik eğitimi yapılmaktadır. Şehircilik konuları planlama ölçeğinin ~~planlama~~ yakından bağlıdır. Bu nedenledir ki Şehircilik sözcüğü, yerine göre planlama, yerine göre kentsel planlama, kentsel tasarım, bölge planlama, fiziksel planlama, kırsal planlama gibi başlıklara ayrı ayrı eğitimleri yapılmaya-verilmeye -başlanmıştır. Aynı zamanda, şehirciliğin bir araştırma alanı olduğu kabulü ile kantitatif yönü ağır basan bir yaklaşımda izlenmektedir.

1985 yılına kadar, bilindiği gibi, her tür planlama İmar-İskan Bakanlığının denetim ve onayına sunulmak zorunda idi. Bu tarihten itibaren Yerel yönetimlere yetki devri olmuş ve yerel yönetimler plan yapma, yaptırma ve onama yetkisi ile donatılmışlardır. Çok olumlu ve aynı zamanda demokratik bir yaklaşım olan bu tutum değişikliği yerel yönetimleri, en azından kavramsal çerçevede, bir başka yönden de yükümlülük altına sokmuş bulunmaktadır. Hangi belediye, hangi teknik kadro ile yada uzmanlık ile planlama yapacaktır ?

3194 Sayılı İmar Yasası aynı zamanda, doğrudan söylenmese bile, mimarlara yeni istihdam alanları da yaratmış bulunmaktadır. Ülkedeki Şehircilik eğitimi kurumlarından mezun olanların sayısı hem bütün belediyelerle dağılacak hemde kamu kuruluşlarının planlama ve yatırım yapan birimlerindeki istihdam açığını ve talebini daha uzun süre karşılayacak sayı ve kapasitede değildir.

Bu açığın kapatılmasında bölge üniversitelerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Üniversitemiz de böyle bir yükümlük altındadır (yasal olarak bu yükümlülük kendisine verilmese bile).

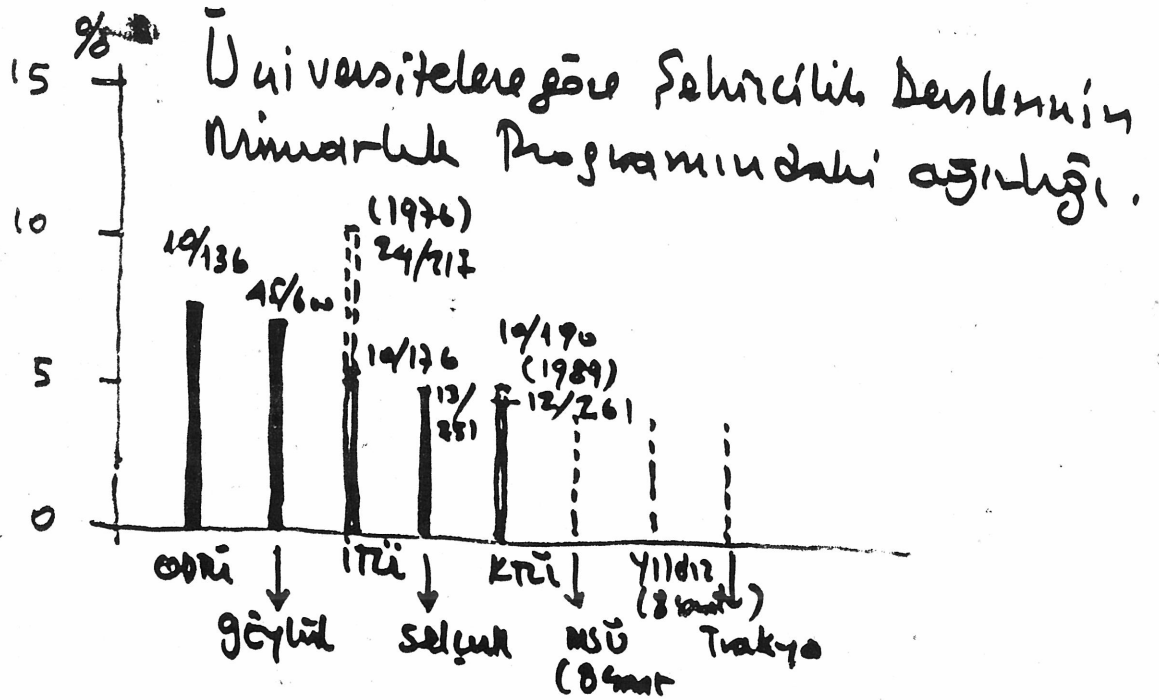
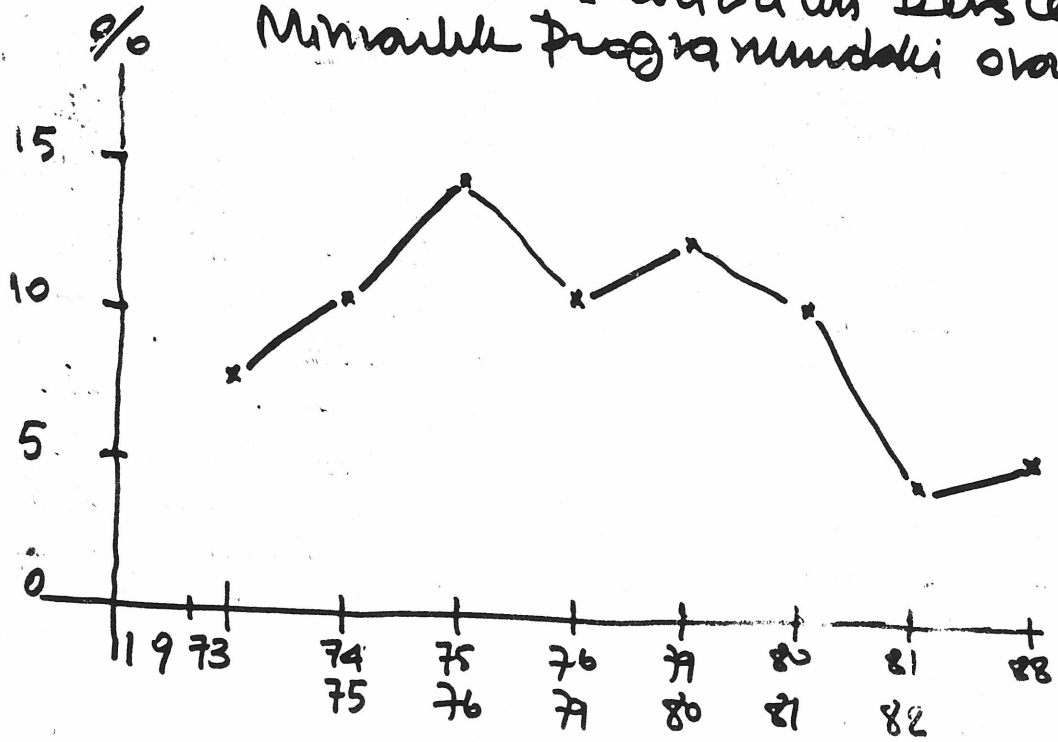
Geçmiş yıllardaki eğitim programlarımız içinde Şehircilik ile ilgili derslerin ağırlıklarına bakıldığında yıllık ders programları içinde Şehircilik derslerinin ağırlığının sürekli düştüğü görülür. Gerçi diğer üniversitelerin programlarında da bu tür düşüşler vardır, ancak o üniversitelerde mimarlık eğitiminin paralelinde şehircilik eğitimi de yapılmaktadır. Bu nedenle diğer üniversiteler şehircilik derslerinin mimarlık programı içindeki payını aşağılara çekmektedirler. Ancak yapılan karşılaştırmada bölümümüzdeki şehircilik dersleri ağırlığı diğer üniversitelere göre daha azdır. Bir başka deyişle şehircilik derslerinin ağırlığı diğer üniversiteler düzeyine çıkartılabilir. Bu tür bir yaklaşım YÖK. yasasının özüne de uygun düşer.

Özellikle, mezunlarımızın bölge gereksinmelerine de yanıt verebilecek bir düzeye erişmiş olarak iş hayatına atılmalarına ve iş aldıkları kurumlara daha verimli hizmet sunabilmeleri için şehircilik derslerinin hiç olmasa 1980 yılları düzeyine çıkarılması denenmelidir görüşündeyiz. Bu görüşten hareketle halen bilimselimizca verilmekte olan temel derslere ek olarak verilen kentsel analiz ve kentsel çevre sorunları seçme derslerinden başka kent yönetimi, kentsel alt yapı ve kentsel yararlılıklar adlı iki ders seçme dersini daha açılmasında yarar görmekteyiz.

Ayrıca, bölümümüzdeki lisans sonrası eğitime paralel olarak şehircilik lisans üstü eğitime de geçilebileceği ve bunun içinde gerek bölümümüzden gerekse diğer bölümlerden, özellikle iktisat ve prman mühendisliği bölümleri ile inşaat bölümü şehir sağlığı, çevre anabilim dallarından alınacak destekle güçlü bir şehircilik lisans programı uygulanabilir. Bunun yararlarını tartışmaya gerek görmüyoruz.

Aslında, diğer üniversitelerle karşılaştırılınca, KTÜ. de Şehircilik bölümünün neden zamanında ve örneğin Gazi Üniversitesi ile birlikte açılmamış ~~nişanlanmadığı~~ büyük bir eksikliklidir. YÖK. yasasının savunucularının bu ayrılacalığa karşı tutumları

KTÜ. de. Şehirlik Derslerin
Ninuarlık Programındaki oranları

Şehirlik derslerin dağılımı.
 ÖBTÜ, Gazi] Ankar
 İTÜ, Yıldız, MSÜ] ist
 Gazi] İzmir.

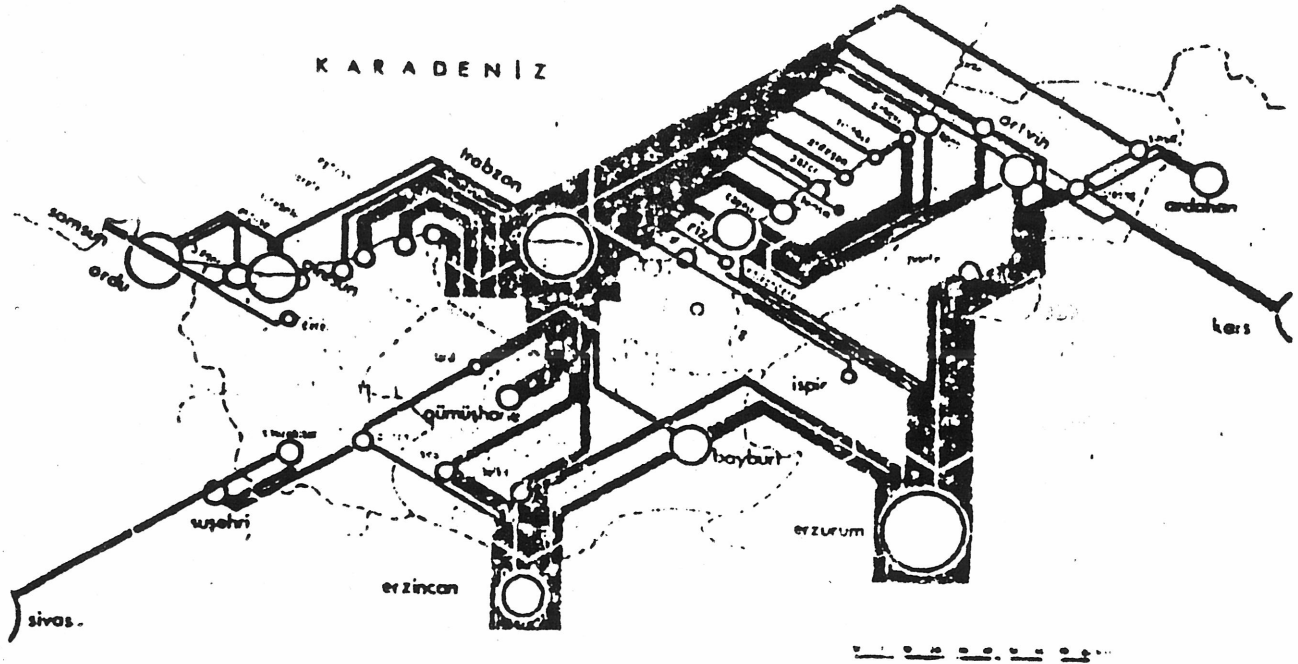
larının değişmesini ümit ettiğimizi de vurgulamak istiyoruz.Çünkü YÖK.yasası herşeyden önce üniversiteler arasında eşgüdümü sağlama-
yı amaçlayarak çıkartılmıştır.

Bölümünde halen yürürlükte olan Mimarlık Lisans üstü programında da şehircilik anabilim dalınca bazı seçme derler açılabilceği görüşüne varılmıştır.Bunlar sırasıyla:Komut Alanları Tasarımı İlkeleri, Sit ,Koruma,yenileme ilgili Yasal Düzenlemeler ve ve uygulama sorunları,Kent Sosyolojisi.Bu dersler bir yarıyıllık olabileceği gibi bir yarıyıldada ortaklaşa verilen kısa süreli dersler şeklinde de olabilir ve kredileri de ona göre ayarlanabilir.

ŞEHİR PLANLAMA TEKNİKLERİ

DERS NOTLARI

DOÇ.DR. ŞİNASI AYDEMİR

Trabzon 1989

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * MÜHENDİSLİK - MİMARLIK FAKÜLTESİ

Fakülte Ders Notları Yayın No: 17

ŞEHİR PLANLAMA TEKNİKLERİ

DERS NOTLARI

DOÇ.DR. ŞİNASI AYDEMİR

Karadeniz Teknik Üniversitesi Basımevi

Trabzon 1989

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	ii
1. BÖLÜM	
PLANLAMA/PLANLAMA SÜRECİ	1
1.1. Planlama Tekniklerinin Kapsamı	1
1.2. Modern Kent Planlamasının Doğuşu	1
1.3. Planlamada Farklı Bilim Dalları İlişkisi	2
1.4. Planlamanın Amacı/Kent Planlaması	2
1.5. Planlama Türleri	4
1.6. Planlama Yaklaşımları	5
1.7. Plan Türleri ve İlişkileri	5
1.8. Planlama Süreci	6
2. BÖLÜM	
PLANLAMADA BİLGİ TOPLAMANIN ÖNEMİ: BİLGİ TOPLAMA VE BİLGİ DEĞERLENDİRME TEKNİKLERİ	
2.1. Bilginin Planlamadaki Yeri	17
2.2. Bilginin Elde Edilmesi: Bilgi Akışı	18
2.3. Bilgi Toplama Yöntemleri	18
2.4. Bilginin Değerlendirilmesi: Ön Analizler	20
2.5. Kantitatif Teknikler	32
2.5.1. Senaryolar	32
2.5.2. Morfolojik Yöntem	32
2.5.3. Uzun Dönemli Tahmin	33
2.5.4. Uzman Fikrine Başvurma Yöntemi (Delphi Tekniği)	34
2.5.5. Trend Tahminleri	34
2.6. Kantitatif Teknikler	34
2.6.1. Düzgüsel İlişki Ağacı Tekniği	34
2.6.2. Sistem Analizi	34
3. BÖLÜM	
MODELLER	
3.1. Model Tanımı	40
3.2. Modellerin Sınıflandırılması ve Modeller Arası İlişkiler	40
3.2.1. Tanımlayıcı Modeller	43
3.2.2. Tahmin Modelleri	43
3.2.3. Planlama Modelleri	43
3.3. Modeller Arası İlişkiler	44
3.4. Model Karakteristikleri	44

	Sayfa	
3.5. Modelleme Süreci	46	5.4
3.6. Model ve Kuram Geliştirme	47	5.4
3.7. Tahmin Kavramı	49	5.4
3.8. Modellerin Kent Planlamasındaki Rolü	50	5.5
3.9. Modellerin Uygulanması	52	5.5
3.10. Matematik Modellerin Yararları ve Sınırlayıcıları	52	5.5
3.10.1. Yararları	52	5.5
3.10.2. Sınırlayıcıları	53	5.5
4. BÖLÜM		
PLAN TASARIMI		
4.1. Plan Tasarımı Teknikleri	54	
4.2. Doğrusal Programlama	54	
4.3. Birleşik Programlama	54	5.5
4.4. Gelişme Potansiyeli Analizi	56	
4.5. Küme Analizi	57	
4.6. AIDA-Birbirine Bağlı Karar Alanları Tekniği	57	6.
4.7. AIDA-Tekniğinin Öğeleri	62	PL
5. BÖLÜM		
DEĞERLENDİRME (PLAN SEÇME)		
5.1. Tanımlar	63	6.
5.2. Değerlendirme Süreci	64	6.
o Hedefler	65	6.
5.3. Değerlendirme Teknikleri	66	6.
5.3.1. Maliyet Esaslı Değerlendirmeler	66	6.
5.3.1.1. Maliyet Etkinlik Analizi	66	
5.3.1.2. Kısmi Değerlendirme Teknikleri	67	7
5.3.1.3. Parasal Değerlendirme		N
5.3.2. Maliyet-Yarar Esaslı Değerlendirmeler	68	7
5.3.2.1. Maliyet Yarar Analizi	68	7
o Maliyet Yarar Analizinin Amacı	68	7
o Maliyet Yarar Analizinin Aşamaları	68	7
o Yarar Analizinin İşleyişi	70	7
5.3.2.2. Plan Değerlendirme: Denge Levhası	72	
5.3.2.3. Hedef Erişme Matrisi	77	
o Hedef Erişme Matrisinin Özellikleri	77	
5.3.2.4. Maliyet Modellemesi Tekniği	80	

Sayfa		Sayfa
46	5.4. Değerlendirmede Davranışsal Modeller	81
47	5.4.1. Sıra-Düzenli Beklenen Değer Yöntemi	84
49	5.4.2. Optimizasyon Teknikleri	84
50	5.5. Eşik Analizi	85.
52	5.5.1. Eşik Maliyetleri	86
52	5.5.2. Eşik Analizinin Kullanıldığı Yerler	87
52	5.5.3. Eşik Analizinin Plan Hazırlama Aşamasına Katkısı	88
53	5.5.4. Eşik Analizi Süreci	90
	o Problemin Ortaya Konuşu	90
	o Varsayım ve Politikalar	92
	o Parasal Çalışmalar	93
54	o Çalışma Alanının Tanımı	94
54	5.5.5. Eşik Analizinin Yararları	95
54	o Eşik Analizinde Sınırlamalar	96
56	o Diğer Sınırlamalar	96
57		
57	6. BÖLÜM	
62	PLAN UYGULAMA TEKNİKLERİ	
	6.1. Plan Uygulaması	98
	6.2. Örgütlenme-İşbirliği	98
63	6.3. PPES'e Sistematik Yaklaşım ve Temel Nitelikleri+	100
64	6.4. PPES'in Uygulanması	100
65	6.5. Kritik Yörünge Analizi	101
66	6.6. Kontrol Teknikleri	103
66	6.7. Teşvik ve İzleme	103
66		
67	7. BÖLÜM	
	NÜFUS PLANLAMA TEKNİKLERİ	
68	7.1. Nüfusa İlişkin Bilgiler ve Önemi	105
68	7.2. Mevcut Nüfusun Analizi ve Özellikleri	105
68	7.3. Nüfus Tahmin Teknikleri	106
68	7.4. Matematiksel Teknikler	106
70	7.5. Grafik Teknikler	108
72		
77	KAYNAKLAR	113
77		
80		

Ö N S Ö Z

Yakın bir gelecekte, çok sayıda belediye imar planları yapabilecek konuma gelecektir. Yine pek çok mimar ya da şehirci buralarda görev alacak ve planlama ile doğrudan ilgilenecekler, çeşitli kamu kuruluşlarında da planlama çalışmalarına katılacaklardır.

Ülkemizde halen yaygın olarak uygulamakta olan İller Bankası aracılığı ile plan yaptırma yöntemi yakın gelecekte değişmek durumundadır.

Plan yapma önemli ölçüde bilgi birikimine bağlıdır. Bilginin planlamada kullanımı ve değerlendirilmesi, seçenek planlar üretilmesi ve bunlar arasından en uygununu seçme şeklinde ilerleyen planlama süreci, halen yürütülmekte olan yüzeysel analiz-sentez-plan yapma şeklindeki yaklaşımın yerini almalıdır. Ayrıca kaynakların akılcı kullanımı plan yapma/yaptırma ve plan seçmede çok duyarlı olmayı gerektirmektedir. Önceden ortaya konan amaç ve hedefler doğrultusunda en başarılı planı seçmekle de kaynaklar en iyi şekilde değerlendirilebilecektir.

'Şehir Planlama Teknikleri' ders notları bu konulara 'Planlama Süreç Modeli' yaklaşımı içinde değinmekte ve sürecin her aşamasında hangi tekniklerden yararlanılacağını göstermektedir.

Ders notlarının hazırlanmasında birçok kaynak yanında, özellikle M. Roberts' Town Planning Techniques adlı eserinden de yararlanılmıştır.

Şinasi Aydemir

20 Aralık 1988, Trabzon

